

Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori

II KVARTAL 2011.

SADRŽAJ:

1. *Uvod*
2. *Tržište osiguranja*
  - 2.1 *Društva za osiguranje*
  - 2.2 *Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju*
3. *Struktura premije osiguranja u I kvartalu 2011. godine*
  - 3.1 *Struktura premije po grupama osiguranja*
    - 3.1.1 *Životno osiguranje*
    - 3.1.2 *Neživotno osiguranje*
  - 3.2 *Struktura premije osiguranja po društvima*
4. *Struktura aktive*
5. *Struktura pasive*
  - 5.1 *Tehničke rezerve*
  - 5.2 *Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi*
6. *Solventnost i Likvidnost*

1. UVOD

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori na kraju II kvartala 2011. godine pripremljen je na osnovu statističkih podataka koje, u okviru redovnog izvještavanja, društva za osiguranje dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja, a shodno Pravilniku o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja („Službeni list CG“, br. 70/08, 87/09 i 21/11).

Najznačajnija dešavanja na tržištu osiguranja u II kvartalu 2011. godine su:

- Ukupan akcijski kapital društava za osiguranje je porastao za 20,63% u odnosu na II kvartal 2010. godine;
- Bruto premija na nivou tržišta u Crnoj Gori na kraju II kvartala 2011. godine je iznosila 32,418 mil.€, što je veće u odnosu na II kvartal 2010. godine za 5,63%;
- I dalje je prisutno dominantno učešće premije neživotnih osiguranja u ukupnoj bruto premiji od 86,82%;
- Rast premije životnog osiguranja za 8,74% u odnosu na uporedni period 2010. godine;
- Smanjenje vrijednosti Herfindahl-Hirschman indeksa (povećava se konkurentnost i smanjuje nivo koncentracije tržišta);
- Porast bilansne sume u odnosu na I kvartal 2011. godine za 7,55% sa iznosa od 117,447 mil.€ na 126,316 mil.€.

2. TRŽIŠTE OSIGURANJA

Na crnogorskom tržištu osiguranja u II kvartalu 2011. godine, poslove osiguranja je obavljalo dvanaest društava za osiguranje, dok je poslove zastupanja, odnosno posredovanja u osiguranju i pružanja drugih usluga u osiguranju obavljalo 19 pravnih lica. Savjet Agencije za nadzor osiguranja je na sjednici održanoj 28. juna 2011. godine donio rješenje o oduzimanju dozvole za rad društvu za zastupanje u osiguranju „Eurohelp Agent“ DOO iz Podgorice.

2.1 Društva za osiguranje

U zavisnosti od grupe osiguranja¹, može se reći da se pet društava za osiguranje bave samo poslovima neživotnih osiguranja, sedam društva samo poslovima životnih osiguranja.

Društva za osiguranje:

- *Lovćen osiguranje AD (neživot)*
- *Sava Montenegro AD (neživot)*
- *Grawe osiguranje AD (život)*
- *Swiss osiguranje AD (neživot)*
- *Delta Generali osiguranje AD (neživot)*
- *Delta Generali životna osiguranja AD (život)*
- *Uniqa neživotno osiguranje AD (neživot)*
- *Uniqa životno osiguranje AD (život)*
- *Atlas Life AD (život)*
- *Merkur osiguranje AD (život)*
- *Wiener Städtische životno osiguranje AD (život)*
- *Lovćen životno osiguranje AD (život)*

Pregled zaposlenih: U društvima za osiguranje koja posluju na tržištu zaposleno je ukupno 757 lica, od kojih je 314 sa visokom stručnom spremom, 46 sa višom spremom, a 377 sa srednjom stručnom spremom. Od ukupnog broja zaposlenih, najviše zaposlenih ima Lovćen osiguranje AD (264), a zatim Sava Montenegro AD sa 133 zaposlenih lica.

Vlasnička struktura društava za osiguranje:

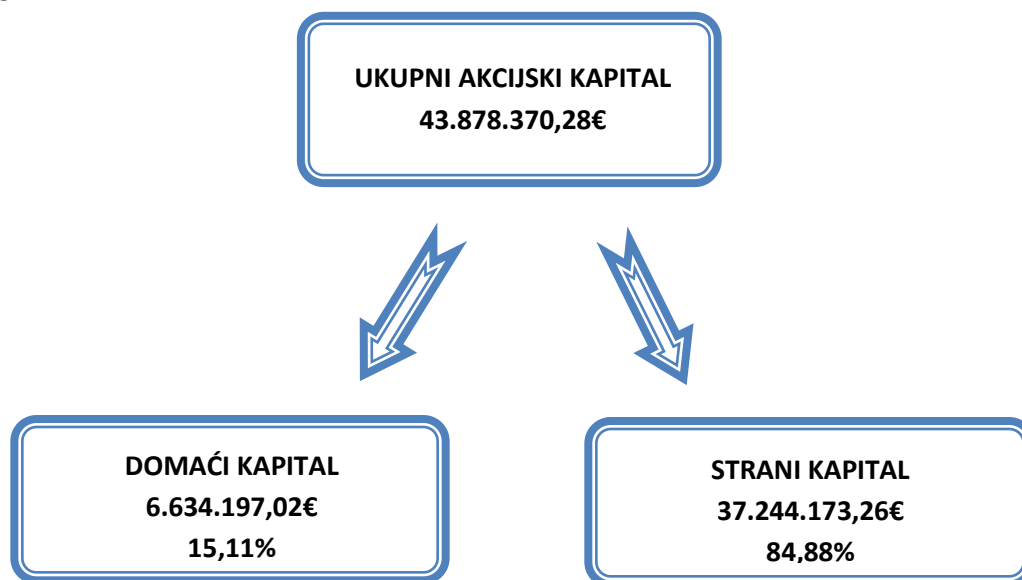
Ukupan akcijski kapital društava za osiguranje na dan 30.06.2011. godine iznosio je 43,878 mil. eura, pri čemu je strani kapital iznosio 37,244 mil. eura uz učešće od 84,88%, a domaći je iznosio 6,634 mil. eura sa učešćem od 15,12%. Ukupan akcijski kapital je porastao u odnosu na II kvartal 2010. godine za 20,63%,

---

¹ Više vrsta osiguranja, zavisno o povezanosti rizika, svrstavaju se u dvije grupe osiguranja: život i neživot.

kada je iznosio 36,374 mil. eura. Učešće stranog kapitala u ukupnom akcijskom kapitalu u odnosu na isti period 2010. godine je smanjeno za 1,91 procentna poena.

Struktura ukupnog akcijskog kapitala u II kvartalu 2011. godini društava za osiguranje prikazana je na sljedećem grafiku:

Posmatrajući vlasničku strukturu po društvima, može se zaključiti da preovladava strano vlasništvo. Osiguravajuća društva Sava Montenegro, Grawe, Merkur, Wiener, Uniqa neživotno i Uniqa životno osiguranje su u 100% stranom vlasništvu, Lovćen osiguranje je u 91,91% stranom vlasništvu, dok vlasništvo ostalih osiguravajućih društava karakteriše mješovita vlasnička struktura.

Ukupan akcijski kapital društava za osiguranje u II kvartalu 2011. godine je smanjen u odnosu na I kvartal za 2,124 mil.eura. Do smanjenja ukupnog akcijskog kapitala je došlo iz razloga što je Sava Montenegro AD pokrio gubitak iz 2010. godine u iznosu od 2.124.280 €.

2.2 Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju

Trenutno, na tržištu osiguranja poslove zastupanja u osiguranju obavlja 12 društava za zastupanje i 2 zastupnika – preduzetnika, dok poslove posredovanja u osiguranju obavljaju 4 društva za posredovanje. Poslove pružanja drugih usluga u osiguranju obavlja 1 pravno lice.

U periodu januar – jun 2011. godine izdato je 11 ovlašćenja za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju fizičkim licima (ukupno 393 fizička lica sa ovlašćenjem), kao i 6 ovlašćenja za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju (ukupno 85).

3. STRUKTURA PREMIJE OSIGURANJA U II KVARTALU 2011. GODINE

Ukupna premija na kraju II kvartala 2011. godine iznosila je 32,418 mil. eura, što je za 5,63% veće u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 30,690 mil. eura.

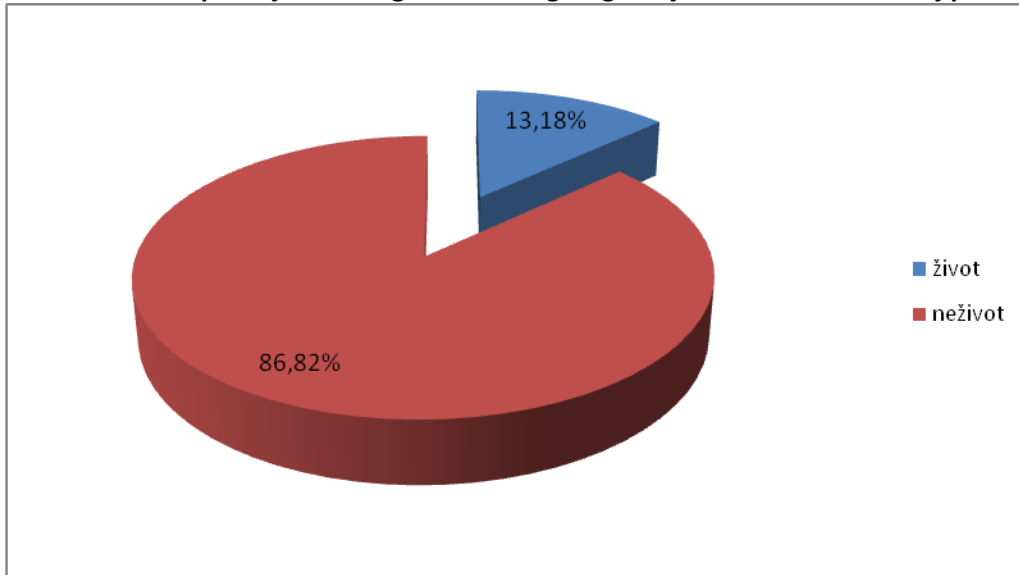
3.1 Struktura bruto premije po grupama osiguranja

U ukupno ostvarenoj bruto premiji na kraju II kvartala tekuće godine, i dalje je dominantno učešće neživotnih osiguranja (86,82%). Učešće premije životnih osiguranja u ukupnoj bruto premiji na kraju II kvartala iznosi 13,18%.

Tabela 1: Pregled bruto fakturisane premije na dan 30. 06. 2011. godine

Grupa osiguranja	II kvartal 2010.	II kvartal 2011.	Index
			2011/2010
život	3.930.565,54	4.274.097,25	108,74
neživot	26.759.590,32	28.144.164,76	105,17
UKUPNO	30.690.155,86	32.418.262,01	105,63

Grafik 1: Učešće premije životnog i neživotnog osiguranja u bruto fakturisanj premiji

3.1.1 Životno osiguranje

Fakturisana premija životnog osiguranja u II kvartalu 2011. godine je iznosila 4,274 mil.€, što je za 8,74% veće u odnosu na isti period prethodne godine. Struktura životnog osiguranja po vrstama data je u sljedećoj tabeli:

Tabela 2: Pregled bruto premije životnih osiguranja po vrstama na dan 30.06. 2011. godine

Vrsta osiguranja	II kvartal 2010.	II kvartal 2011.	Index 2011/2010
Osiguranje života	3.408.249,27	3.537.412,61	103,79
Rentno osiguranje	36.207,66	38.250,00	105,64
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	383.586,05	531.422,58	138,54
Druge vrste životnih osiguranja	102.522,56	167.012,06	162,90
UKUPNO	3.930.565,54	4.274.097,25	108,74

U bruto premiji životnih osiguranja najveće učešće je osiguranja života sa 82,76%, koje zajedno sa dopunskim osiguranjem čini 95,19% ukupno fakturisane premije životnih osiguranja.

U periodu januar - jun 2011. godine sklopljeno je 3.351 novih polisa životnih osiguranja. Međutim, usljed uticaja finansijske krize, osiguravajuća društva su u istom periodu bila suočena sa problemom otežane naplate premija, što je rezultiralo storniranjem velikog broja polisa, kao i povećanim zahtjevom za otkup polisa. Naime, u toku II kvartala 2011. godine stornirano je 1.301 polisa i otkupljeno 288 polisa. Međutim, i pored navedenog došlo je do povećanja broja aktivnih polisa na kraju perioda u odnosu na njihov broj sa početka obračunskog perioda.

Tabela 3: Pregled broja polisa životnog osiguranja na kraju II kvartala 2011. godine

Aktivne polise na 01.01.2011.	Novozaključene polise	Otkupljene polise	Otkazane/stornirane polise	Broj aktivnih polisa na 30.06.2011.
29.752	3.351	288	1301	31.514

3.1.2 Neživotno osiguranje

Fakturisana bruto premija neživotnih osiguranja na kraju II kvartala 2011. godine iznosi 28,144 mil.€, što je veće za 5,17% u odnosu na isti period prethodne godine.

Struktura bruto premije neživotnih osiguranja je sljedeća:

Tabela 3: Pregled bruto premije neživotnih osiguranja po vrstama u II kvartalu 2011. godine

Vrsta osiguranja	II kvartal 2010.	II kvartal 2011.	Index 2011/2010
Obavezna osiguranja	14.435.436,69	15.156.214,33	104,99
Osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja	174.517,79	179.996,97	103,14
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti	13.399.513,52	14.077.613,72	105,06
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	794.712,70	835.924,56	105,19
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti	66.692,68	62.679,08	93,98
Ostala neživotna osiguranja	12.324.523,39	12.987.950,43	105,38
Osiguranje od posljedica nezgode	3.091.189,05	3.258.578,43	105,42
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	426.781,36	452.437,64	106,01
Osiguranje motornih vozila	3.033.461,30	2.907.810,72	95,86
Osiguranje šinskih vozila	0,00	105.140,00	0,00
Osiguranje vazduhoplova	1.227.145,20	993.122,30	80,93
Osiguranje plovniha objekata	52.853,17	31.356,15	59,33
Osiguranje robe u prevozu	139.818,00	235.739,22	168,60
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	1.629.676,72	2.330.393,87	143,00
Ostala osiguranja imovine	2.084.893,85	1.924.353,24	92,30
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	566.834,13	619.685,40	109,32
Osiguranje kredita	0,00	1.000,00	0,00
Osiguranje jemstva	2.534,11	9.424,67	371,91
Osiguranje finansijskih gubitaka	5.115,16	5.798,81	113,37
Osiguranje toškova pravne zaštite	0,00	0,00	0,00
Osiguranje pomoći na putovanju	10.541,06	31.559,94	299,40
Druge vrste neživotnih osiguranja	54.050,04	81.550,04	150,88
UKUPNO	26.759.590,32	28.144.164,76	105,17

Posmatrajući strukturu bruto premije neživotnih osiguranja na kraju II kvartala 2011. godine obavezna osiguranja su ostvarila učešće u iznosu od 53,86%, dok ostala neživotna osiguranja u iznosu od 46,14%.

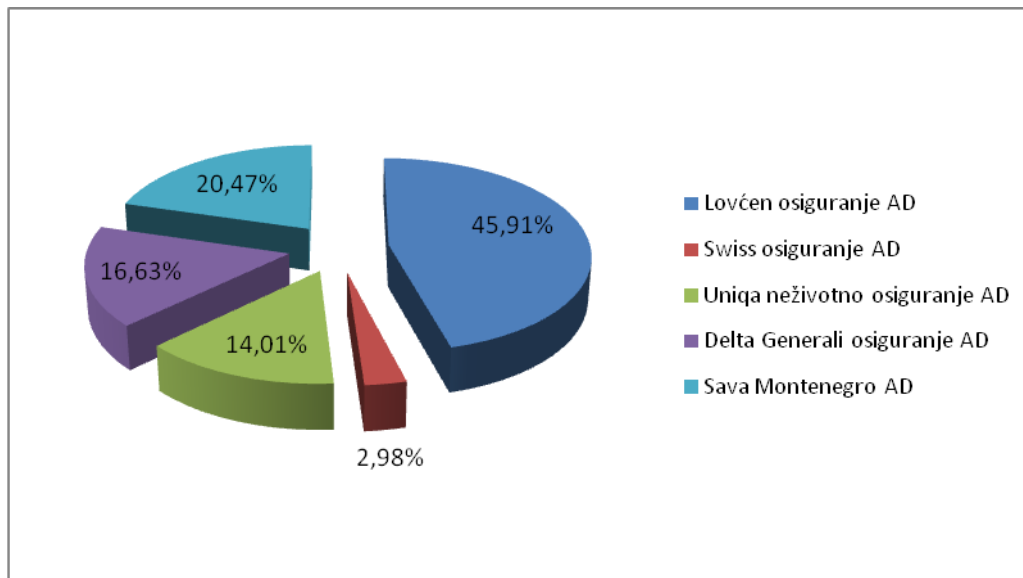
U strukturi ukupne premije obaveznih osiguranja i dalje je dominantno učešće premije osiguranja od autoodgovornosti od 92,88%. Učešće premije osiguranja od AO u ukupnoj premiji neživotnih osiguranja na kraju II kvartala 2011. godine iznosilo je 50,01.

Tabela 4: Pregled bruto premije obaveznih osiguranja po vrstama u II kvartalu 2011. godine

Obavezna osiguranja	Iznos	Učešće %
Osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja	179.996,97	1,19
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti	14.077.613,72	92,88
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	835.924,56	5,52
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovni objekata od odgovornosti	62.679,08	0,41
UKUPNO	15.156.214,33	100,00

Premija osiguranja od AO na kraju II kvartala 2011. godini veća je za 678.100,20€ ili za 5,06% u odnosu na II kvartal 2010., dok je broj zaključenih polisa AO veći za 13.358.

Grafik 2: Pregled premije AO po društvima u II kvartalu 2011. godine

Struktura bruto premije osiguranja od autoodgovornosti po društvima na kraju II kvartala 2011. godine je nepromijenjena. I dalje je najveće učešće Lovćen osiguranja AD sa 45,91%, zatim Sava Montenegro AD u iznosu 20,47% i Delta Generali osiguranje AD sa 16,63%.

Ostala neživotna osiguranja u II kvartalu 2011. godine porasla su u odnosu na uporedni period prethodne godine za 5,38%. Rast premije je ostvaren kod osiguranja jemstva i pomoći na putovanju za dva puta. Premija osiguranja jemstva je porasla u odnosu na isti period prethodne godine za dva puta zbog

primjenjivanja novog Zakona o turizmu, po kojem su turističke agencije -organizatori putovanja obavezne da obezbijede jemstvo koje može biti u obliku neopozive bankarske garancije, polise osiguranja ili novčanog depozita na posebnom računu kod poslovne banke u iznosu od najmanje 15.000 eura. Takođe, osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti za 43,00%, kao i osiguranje robe u prevozu za 68,60%. Premija osiguranja plovnih objekata je smanjena za 40,77%, osiguranje vazduhoplova za 19,07% i ostala osiguranja imovine za 7,70%.

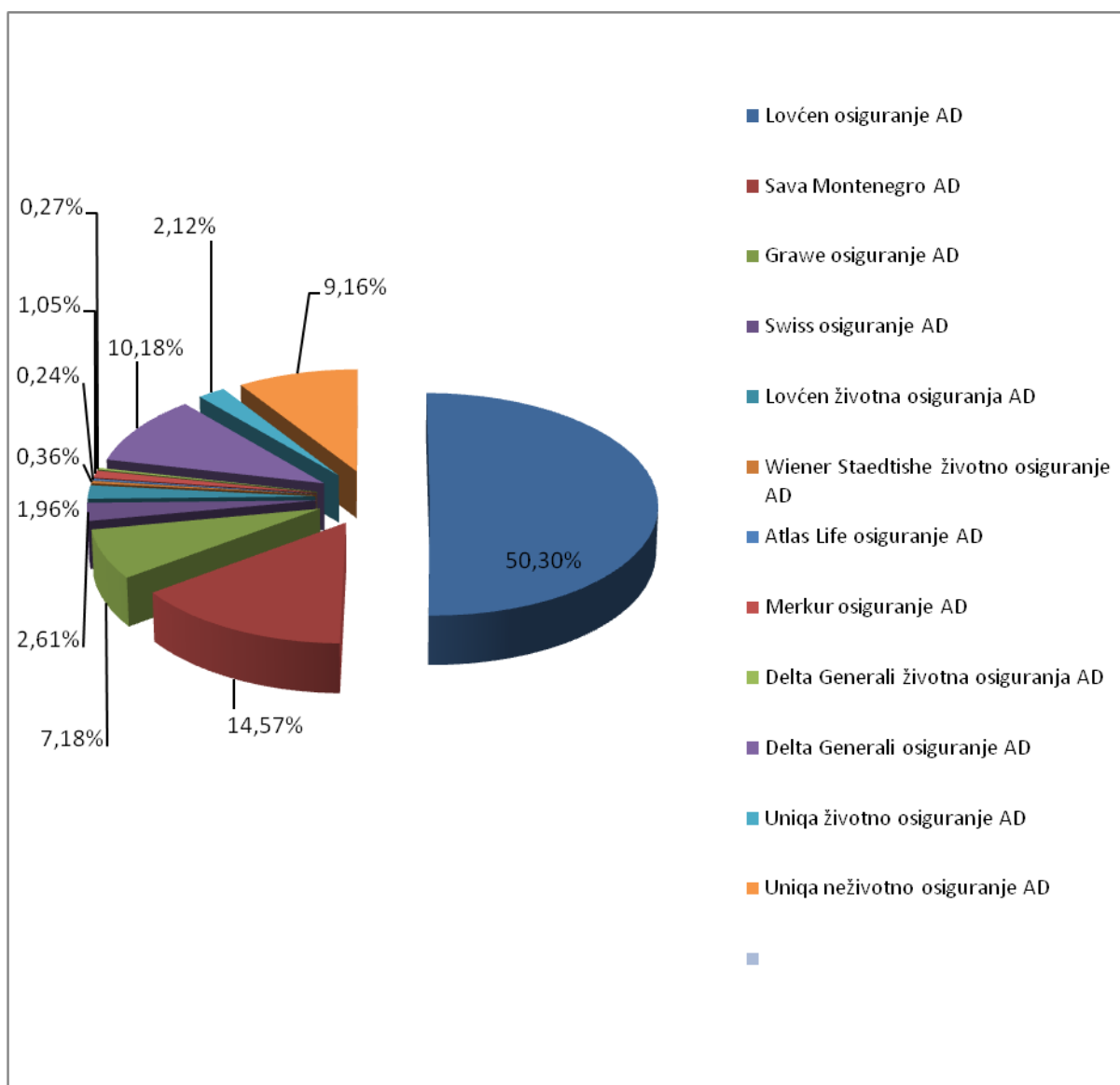
3.2 Struktura ostvarene bruto premije u periodu 01.01.-30.06.2011. godine po društvima

Tabela 5: Bruto fakturisana premija po društvima za osiguranje

Naziv društva	život			neživot			ukupno		
	II kvartal 2010	II kvartal 2011	Index	II kvartal 2010	II kvartal 2011	Index	II kvartal 2010	II kvartal 2011	Index
Lovćen osiguranje AD				16.733.929,69	16.306.265,67	97,44	16.733.929,69	16.306.265,67	97,44
Sava Montenegro AD				4.190.875,36	4.723.064,00	112,70	4.190.875,36	4.723.064,00	112,70
Grawe osiguranje AD	2.317.333,76	2.328.109,33	100,46				2.317.333,76	2.328.109,33	100,46
Swiss osiguranje AD				1.016.928,14	845.582,05	83,15	1.016.928,14	845.582,05	83,15
Lovćen životna osiguranja AD	633.298,00	635.081,47	100,28				633.298,00	635.081,47	100,28
Wiener Städtische životno osiguranje AD		116.602,53						116.602,53	
Atlas Life AD	66.410,34	76.929,00	115,84				66.410,34	76.929,00	115,84
Merkur osiguranje AD	267.505,18	340.175,97	127,17				267.505,18	340.175,97	127,17
Delta Generali životna osiguranja AD	68.339,37	88.722,03	129,83				68.339,37	88.722,03	129,83
Delta Generali osiguranje AD				2.716.246,62	3.301.121,49	121,53	2.716.246,62	3.301.121,49	121,53
Uniq životno osiguranje AD	577.678,89	688.476,92	119,18				577.678,89	688.476,92	119,18
Uniq neživotno osiguranje AD				2.101.610,51	2.968.131,55	141,23	2.101.610,51	2.968.131,55	141,23
UKUPNO	3.930.565,54	4.274.097,25	108,74	26.759.590,32	28.144.164,76	105,17	30.690.155,86	32.418.262,01	105,63

U strukturi ostvarene bruto premije na crnogorskom tržištu osiguranja, u posmatranom periodu najveće je učešće ostvarilo Lovćen osiguranje sa 50,30%, slijede Sava Montenegro sa 14,57% i Delta Generali sa 10,18%. Tri društva sa najvećom premijom na kraju II kvartala 2011. godine imaju tržišno učešće od 75,05% i smanjeno je u odnosu na uporedni period za 4,04 procentna poena. Posmatrajući strukturu ostvarene bruto premije na dan 30.06.2011. godine po društvima, može se konstatovati da je povećanje konkurencije na tržištu osiguranja uticalo na smanjenje tržišne koncentracije.

Grafik 3: Učešće premije društava za osiguranje u bruto fakturisanomj premiji

U poređenju sa podacima o bruto premiji na kraju II kvartala 2010. godine ostvaren je pad tržišnog učešća Lovćen osiguranja za 4,23 procentnih poena (iz razloga prenosa portfelja životnog osiguranja iz Lovćen osiguranja na Lovćen životna osiguranja), dok je povećano učešće Delta Generali osiguranja za 1,33 procentna poena i Uniqa neživotnog osiguranja za 2,31.

Takođe, u odnosu na isti period prethodne godine, 9 društava je ostvarilo povećanje bruto premije, a najveći porast ostvarila su sljedeća društva: Delta Generali životna osiguranja za 29,83%, Merkur osiguranje za 27,17%, Uniqa neživotno osiguranje za 41,23%, Delta Generali osiguranje za 21,53%, Uniqa životno osiguranje za 19,18% i Sava Montenegro za 12,70%. Istovremeno, bruto premija je smanjena kod Swiss osiguranja za 16,85% i Lovćen osiguranja za 2,56%.

Posmatrajući bruto premiju životnih osiguranja na kraju II kvartala 2011. godine, najveće učešće je ostvarilo Grawe osiguranje sa 54,47%, zatim Uniqa životno osiguranje sa 16,10% i Lovćen životna osiguranja sa 14,85%. U odnosu na II kvartal 2010. godine, najveći rast bruto premije životnih osiguranja ostvarilo je Delta Generali životna osiguranja od 29,83%. Takođe, rast bruto premije je ostvaren i kod Merkur osiguranja (27,17%), Uniqa životnog osiguranja (19,18%) i Atlas Life-a (15,84%).

U bruto premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće ima Lovćen osiguranje sa 58,69%, zatim Sava Montenegro sa 17,00%, Delta Generali osiguranje sa 11,88% i Uniqa neživotno osiguranje sa 9,38%. U odnosu na uporedni period, rast je ostvarilo Uniqa neživotno osiguranje za 41,23%, Delta Generali osiguranje za 21,53% i Sava Montenegro za 12,70%.

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se **Herfindahl-Hirchman indeks (HHI)**², čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno iste veličine tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Herfindahl-Hirchman indeks u II kvartalu 2011. godine						
Naziv društva	II kvartal 2010.			II kvartal 2011.		
	Bruto premija	Učešće %	HHI	Bruto premija	Učešće %	HHI
Lovćen osiguranje AD	17.367.227,69	56,59	3.202,43	16.306.265,67	50,30	2.530,05
Sava Montenegro AD	4.190.875,36	13,66	186,60	4.723.064,00	14,57	212,26
Grawe osiguranje AD	2.317.333,76	7,55	57,00	2.328.109,33	7,18	51,57
Swiss osiguranje AD	1.016.928,14	3,31	10,96	845.582,05	2,61	6,80
Lovćen životna osiguranja Ad		0,00		635.081,47	1,96	3,84
Wiener Städtische životno osiguranje AD				116.602,53	0,36	0,13
Atlas Life osiguranje AD	66.410,34	0,22	0,05	76.929,00	0,24	0,06
Merkur osiguranje AD	267.505,18	0,87	0,76	340.175,97	1,05	1,10
Delta Generali životno osiguranje	68.339,37	0,22	0,05	88.722,03	0,27	0,07
Delta Generali osiguranje	2.716.246,62	8,85	78,32	3.301.121,49	10,18	103,69
Uniqa životno osiguranje AD	577.678,89	1,88	3,53	688.476,92	2,12	4,51
Uniqa neživotno osiguranje AD	2.101.610,51	6,85	46,92	2.968.131,55	9,16	83,83
UKUPNO	30.690.155,86	100	3.586,62	32.418.262,01	100	2.997,92

² HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

Za tržište osiguranja u Crnoj Gori, na kraju II kvartala 2011. godine, vrijednost HHI se kreće u granicama koncentrisanog tržišta, jer vrijednosti ovog indeksa iznosi 2.997,92 i pripada intervalu od 1.800 do 10.000. Ipak, u odnosu na isti period prethodne godine uočava se smanjenje vrijednosti indeksa, što ukazuje na kretanja u pravcu povećanja konkurencije i efikasnosti tržišta i smanjenja koncentracije tržišta tj. monopola.

4. STRUKTURA AKTIVE

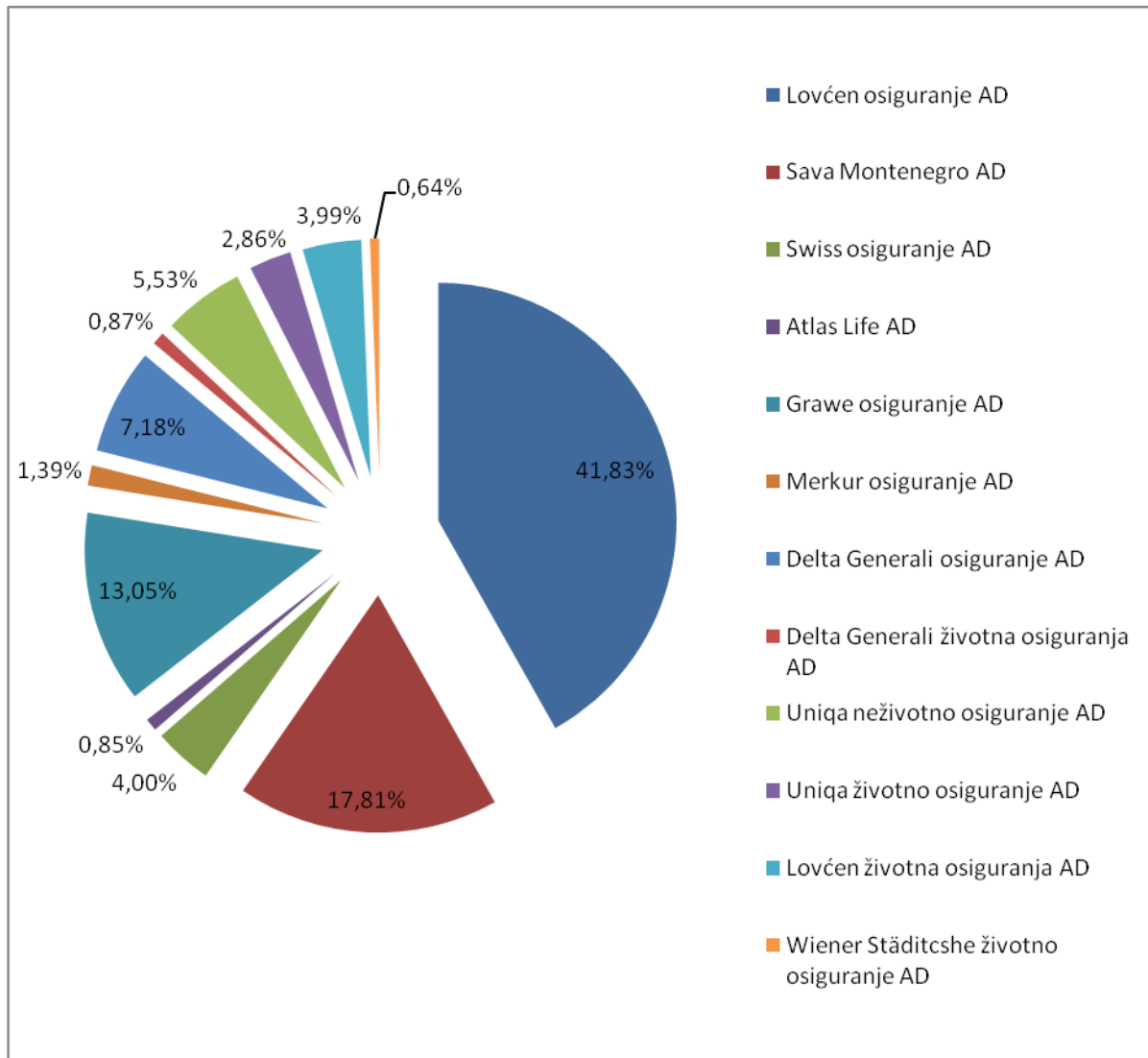
Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje na dan 30.06.2011. godine iznosi 126,316 mil.€. U strukturi ukupne aktive najveće učešće imaju dugoročna finansijska ulaganja od 40,93%, zatim kratkoročna finansijska ulaganja od 20,15%, kratkoročna sredstva 18,81% i nekretnine, postrojenja i oprema sa 10,12%.

Tabela 7: Struktura ukupne aktive društava za osiguranje na dan 30.06.2011. godine

AKTIVA	Iznos	Učešće (%)
Nematerijalna imovina	662.992,13	0,52
Nekretnine, postrojenja i oprema	12.777.627,65	10,12
Dugoročna finansijska ulaganja	51.705.663,53	40,93
Kratkoročna finansijska ulaganja	25.451.512,71	20,15
Kratkoročna sredstva	23.758.630,83	18,81
Udio reosiguravača u tehničkim rezervama	6.088.306,38	4,82
Aktivna vremenska razgraničenja	5.584.711,14	4,42
Odložena poreska sredstva	286.258,96	0,23
UKUPNO	126.315.703,33	100,00

Posmatrajući učešće pojedinih društava u ukupnoj aktivi sektora osiguranja, najveći udio od 41,83% i dalje ima Lovćen osiguranje (povećano je za oko dva procentna poena u odnosu na 31.03.2011.godine), zatim slijede Sava Montenegro sa 17,81% i Grawe osiguranje sa 13,05%.

Grafik 4: Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni

5. STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 30.06.2011. godine, iznosila je 126,316 mil.€.

Tabela 8: Struktura ukupne pasive po društvima za osiguranje na dan 30.06.2011.godine

PASIVA	II kvartal 2011.	učešće %
kapital i rezerve	31.951.288,95	25,29
tehničke rezerve	78.918.871,77	62,48
ostalo	15.445.542,61	12,23
UKUPNO	126.315.703,33	100

U ukupnoj vrijednosti pasive sektora osiguranja na kraju II kvartala 2011. godine najveće učešće ostvaruju tehničke rezerve u iznosu od 62,48%, zatim na kapital sa 25,29% i ostalo sa 12,23%. Društva za osiguranje su na kraju II kvartala 2011. godine formirala tehničke rezerve u iznosu od 78,918 mil.€.

Kapital je na kraju II kvartala 2011. godine iznosio 31,951 mil.€, a njegovo učešće u ukupnoj pasivi iznosi 25,29%. Ostale obaveze društava za osiguranje iznosile su 15,445 mil.€.

5.1 Tehničke rezerve

Ukupne tehničke rezerve društava za osiguranje su na dan 30. jun 2011. godine iznosile 78,919 mil.€, što čini 62,48% ukupne pasive. U odnosu na I kvartal 2011. godine, tehničke rezerve su povećane za 5,49% u ukupnom iznosu, dok je učešće ovih rezervi u ukupnoj pasivi smanjeno je za 1,2 procentna poena u odnosu na I kvartal, kada su učestvovala sa 63,70%.

Tabela 9: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje

TEHNIČKE REZERVE	78.918.871,77	%
matematička rezerva	14.288.599,10	18,11
prenosna premija	24.183.355,58	30,64
RIR	1.794.004,52	2,27
rezervisane štete	37.984.989,39	48,13
rezerve za učešće u dobiti	667.923,18	0,85

Polovina sredstava tehničkih rezervi u iznosu od 37,984 mil.€ izdvojena je za rezervisane štete, dok je za prenosnu premiju izdvojeno 24,183 mil.€, što čini 30,64% ukupnih sredstava tehničkih rezervi. Treću po veličini stavku činila je matematička rezerva u iznosu od 14,288 mil.€ i čini 18,11% ukupne vrijednosti tehničkih rezervi.

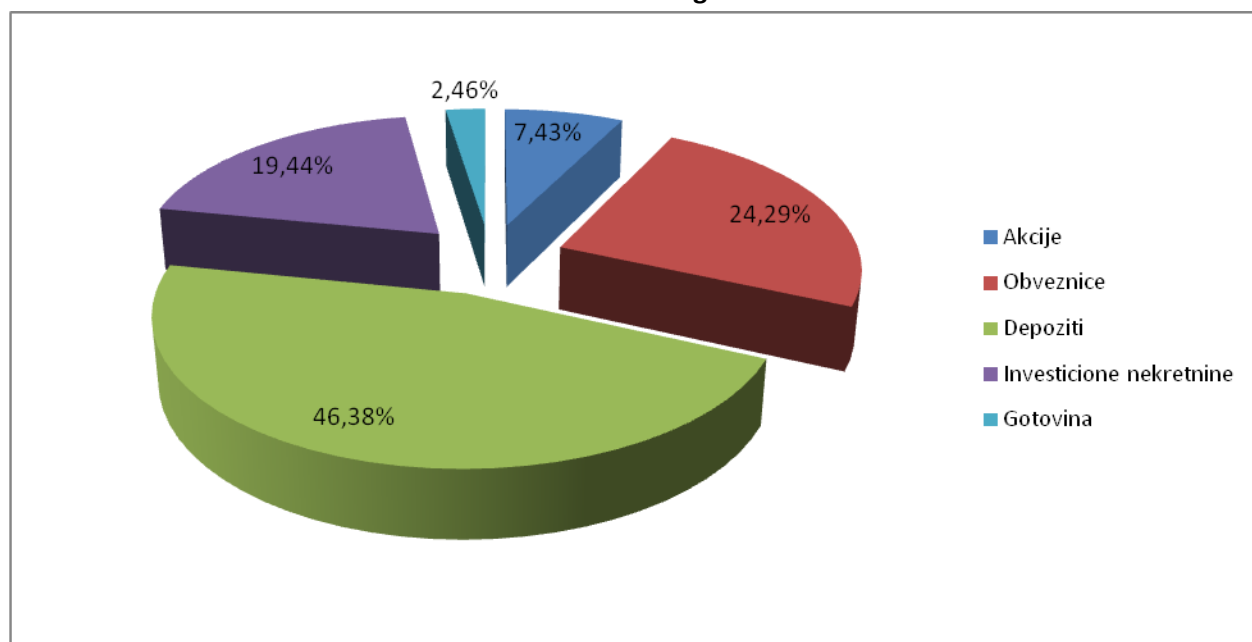
Tehničke rezerve životnih osiguranja su na kraju II kvartala 2011. godine iznosile 15,786 mil.€, što predstavlja rast od 8,08% u odnosu na I kvartal kada su iznosile 14,605 mil.€, dok su tehničke rezerve neživotnih osiguranja iznosile 63,133 mil. €, što je predstavlja rast od 4,86% u odnosu na I kvartal kada su iznosile 60,205 mil. €.

5.2 Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi

Zakonska obaveza društava za osiguranje, osim formiranja adekvatnog nivoa tehničkih rezervi, je i deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi zavisno od vrsta osiguranja koje obavlja, vodeći računa o ročnosti obaveza, profitabilnosti i disperziji ulaganja, a u cilju obezbjeđenja zaštite interesa osiguranika i trećih oštećenih lica, odnosno blagovremene isplate šteta. Sredstva tehničkih rezervi deponuju se i ulažu u skladu sa Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Sl.list RCG, br. 38/09 od 12.06.2009. i 43/09 od 03.07.2009.).

Prema podacima dobijenim od društava za osiguranje, od ukupnog iznosa neto tehničkih rezervi (ukupne tehničke rezerve bez udjela reosiguranja) na nivou tržišta, a koje iznose 72,767 mil.€, društva su u propisane oblike imovine predviđenim Zakonom i Pravilnikom, na kraju II kvartala 2011. godine, uložila 60,937 mil.€, što ukazuje na nedostatak imovine za pokriće neto tehničkih rezervi. U strukturi pokrivenosti neto tehničkih rezervi najveći udio imaju depoziti sa 46,38%, koji iznose 28,262 mil.€. Obveznice učestvuju sa 24,29% ili 14,802 mil.€, investicione nekretnine učestvuju sa 19,44% ili 11,849 mil.€, akcije sa 7,43% ili 4,523 mil.€ i gotovina sa 2,46% ili 1,497 mil.€.

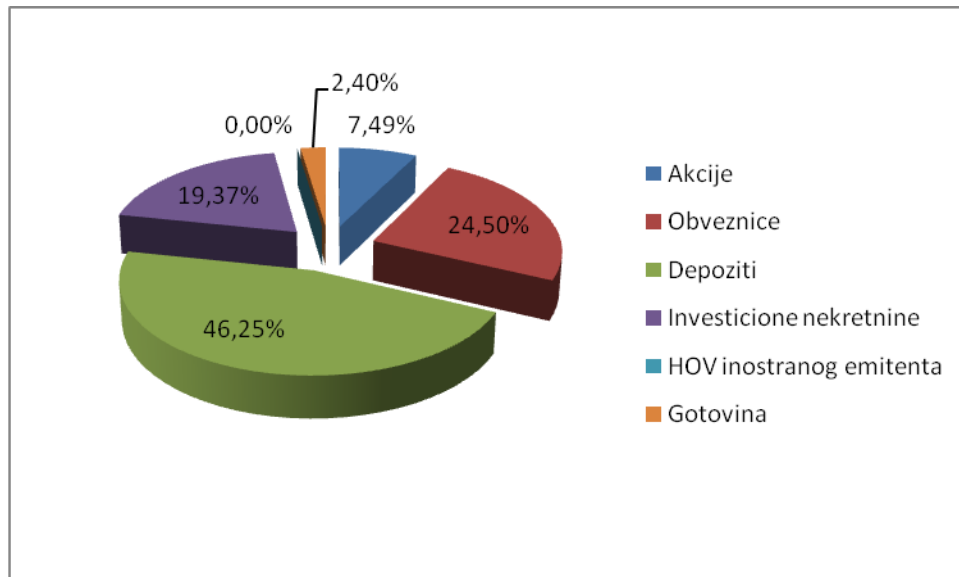
Grafik 5: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na 30. 06. 2011. godine

Analizom načina deponovanja i ulaganja neto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 30. 06. 2011. godine u skladu sa propisanim oblicima imovine i propisanim ograničenjima, dolazi se do sljedećih zaključaka:

- Društva za osiguranje su od ukupnog iznosa neto tehničkih rezervi (72,767 mil.€) deponovala i uložila u skladu sa propisanim oblicima imovine i ograničenjima 60,427 mil.€;
- Pokrivenost ukupnih neto tehničkih rezervi iznosi 83,04%, što ukazuje da je pokrivenost veća za 3,39 procentnih poena u odnosu na 31.03.2011. godine;
- Pokrivenost neto tehničkih rezervi životnih osiguranja iznosi 99,57% i veća je za 7,37 procentna poena u odnosu na 31. 03. 2011. godine;
- Pokrivenost neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja iznosi 77,56%.

Grafik 6: Struktura deponovanja i ulaganja neto tehničkih rezervi na 30. 06. 2011. godine u skladu sa propisanim oblicima imovine i propisanim ograničenjima

6. SOLVENTNOST I LIKVIDNOST

Solventnost društva za osiguranje zavisi od dovoljnosti tehničkih rezervi za preuzete obaveze, kao i od dovoljnosti garantne rezerve kao vida zaštite osiguranika u slučaju nepredviđenih gubitaka u poslovanju tj. kao amortizera za gubitke koji nijesu pokriveni tehničkim rezervama.

Izračunata margina solventnosti za sektor osiguranja u Crnoj Gori na dan 30.06.2011. godine je iznosila 19,103 mil.€, a garantna rezerva 29,409 mil.€, što pokazuje da su osiguravajuća društva u Crnoj Gori u drugom kvartalu bila solventna. Na nivou sektora osiguranja u Crnoj Gori u II kvartalu 2011. godine odnos garantne rezerve i margine solventnosti je iznosio 153,95%, što je u skladu sa Zakonom, po kome garantna rezerva društva za osiguranje uvijek mora biti veća od izračunate margine solventnosti.

Tabela 10: Solventnost društava za osiguranje u II kvartalu 2011. godine

	Margina solventnosti (€)	Garantna rezerva (€)	Odnos garantne rezerve i margine solventnosti (%)
UKUPNO	19.102.988,00	29.409.528,79	153,95

Da bi osiguravajuća društva mogla odgovoriti svojim obavezama, potrebno je voditi računa o nivou usklađenosti sredstava i obaveza po ročnosti, kao i o utrživosti i kvalitetu sredstava. Koficijent likvidnosti osiguravajućih društava je na dan 30.06.2011. godine iznosio 5,29, što govori da su na kraju II kvartala 2011. godine društva imala 5,29 puta veća likvidna sredstva u odnosu na svoje kratkoročne obaveze.